Ankenævnet for Forsikring

932/14

Den 3. februar 2014 blev i sag nr. 83.641:

xxx xxxx
xxxxxxxxxxxx xx x
xxxx xxxxxxxx

mod

Trekroner Forsikring A/S
Gl. Kongevej 60
1790 København V

afsagt

k e n d e l s e :

Forsikringstageren har husforsikring i Trekroner Forsikring A/S. Han klager over selskabets udbedring af anerkendte rørskader i den forsikrede ejendom.

Selskabet henviser til, at de anerkendte skader er dækket i overensstemmelse med forsikringsbetingelserne og de gældende regler på området.

Af klageskemaet, som nævnet har modtaget den 26/11 2012, fremgår:

"1. Sagsfremstilling, kort redegørelse for sagen. Supplerende redegørelse kan evt. vedlægges.
I forbindelse med en lækage i et skjult rør har Trekroner forsikring/Codan valgt at stå for reetableringen af skadede bygningsdele, vha. selskabets … VVS. Trekroner forsikring/Codan samt de af selskabet sendte håndværkere er bedt per e-mail af 21. november 2011, om at udføre arbejdet, således at det opfylder gældende krav jf. bygningsreglementet 2010 kap 7.4 omkring isolering af gulve. Forsikringsselskabet har nægtet at gøre dette jf. svarmail af 25. november 2011. Den samme mail blev samtidigt sendt som klage til Trekroner forsikring/Codans ombudsmand, hvorfra der aldrig er modtaget svar.
Årsagen til min klage til selskabet var at håndværkerne havde valgt at lægge uisolerede varmeførende rør til radiatorerne direkte mod terrændæk, og herefter lægge 10 cm flamingoisolering henover. Desuden var isoleringen udført så ringe at man flere steder kunne se direkte ned til terrændækket gennem isoleringen. Jeg er af den opfattelse at opfyldelse af krav til isolering jf. ændringer i bygningsreglementet skulle være dækket af den gældende Husforsikringspolice, da forsikringsbetingelsernes afsnit 8.4. direkte nævner lovliggørelse af isolering.

2. Hvad vil De konkret opnå hos selskabet? (skal udfyldes)
Selskabet skal udføre arbejdet således at det er lovliggjort i overensstemmelse med gældende bygningsreglement og forsikringsbetingelsernes afsnit 8.4 samt genhuse beboerne, mens

at arbejdet udføres, hvis det må forventes at være til alvorlig gene eller over en længere udstrækning."

Heroverfor har selskabet i brev af 15/1 2013 til nævnet anført:

"Forsikringstageren anmeldte i juli 2007 en rørskade i den forsikrede ejendom opført i 1974. En lækagesporing viste flere skader på gulvvarmerørene i fordelingsgang, stue/alrum samt køkken. Endvidere var der fugtskader i 3 tilstødende værelser. Vi vedlægger en skitse over de berørte områder, bilag …

Vi har anerkendt skaderne som dækningsberettigende. Forsikringstagerens klage vedrører følgende punkter:

1. Svar på mail af 21.11.2011
2. Isolering af varmeførende rør til radiatorer
3. Isoleringens beskaffenhed
4. Opfyldelse af BR 10

Ad 1 Svar på mail af 21.11.2011

Forsikringstageren har i mail af 21.11.2011 til den bygningskonsulent, der har været involveret i skadebehandlingen orienteret om sin bekymring over den VVS-installatør, der stod for skadeudbedringen. Bygningskonsulenten har besvaret henvendelsen i mail af 25.11. Vi kan ikke se at have modtaget en mail stilet til vores klageansvarlige.

Korrespondancen er tilgået Ankenævnet med klagen.

Ad 2 Isolering af varmeførende rør til radiatorer.

Forsikringstageren anfører, at der er lagt uisolerede, varmeførende rør til radiatorer direkte mod terrændæk, hvorefter der er lagt 10 cm flamingoisolering over. I kommentar hertil skal vi indledningsvis bemærke, at vi ikke har kendskab til, hvad der sigtes til med dette klagepunkt.

Vi vedlægger som bilag … til foto, der viser radiator i stue/alrum, samt bilag …, der viser hovedforsyningsledninger til varme og brugsvand. Disse ledninger - som ikke var skaderamte - er i forbindelse med reparationen af varmerørene lagt i rørskåle.

Forud for skaden var disse ledninger lagt direkte på betonen og alene omsluttet af en plastikkappe uden isoleringseffekt. Vi henviser her til bilag …, fotos der viser konstruktionen forud for skadeudbedringen. Det fremgår heraf, hvorledes hovedforsyningsledningerne var lagt.

Såfremt forsikringstageren fortsat mener, at hovedforsyningsledningerne ikke er isoleret korrekt, må vi opfordre ham til at dokumentere dette.

Ad 3 Isoleringens beskaffenhed

Forsikringstageren anfører i klagen, at isolering var udført så ringe, at man flere steder kunne se direkte ned til terrændækket gennem isoleringen.

Vi har ikke kendskab hertil, og må derfor opfordre ham til at dokumentere dette.

Ad 4 Opfyldelse af BR 10

3. 83.641

Forsikringstageren anfører, at der skal ske opfyldelse af bygningsreglementet og henviser i den forbindelse til forsikringsbetingelsernes punkt 8.4 vedrørende lovliggørelse.

For så vidt angår den eksisterende gulvkonstruktion skal vi henvise til den som bilag … vedlagte skitse. Som det fremgår, skønner vi, at konstruktionen bestod af 150 mm kapillarbrydende lag, 100 mm beton, 50 mm isolering (hvor hovedforsyningsledningerne lå), 130 mm beton inkl. varmerør og endelig gulvklinker.

I forbindelse med skadeudbedringen er gulvkonstruktionen udført som følger: Det kapillarbrydende lag og betonlag er bibeholdt. Den eksisterende 50 mm stenuld er fjernet og erstattet af 100 mm Sundolitt og 90 mm beton, hvori såvel hovedforsyningsledninger som gulvvarmeledninger er lagt. Vi skal også her henvise til skitsen vedlagt som bilag …

En opfyldelse af BR 10 forudsætter 275 mm isolering, se bilag ... Af højdemæssige årsager kan dette ikke umiddelbart lade sig gøre.

For at skabe plads til de 275 mm isolering vil det således være nødvendigt at fjerne samtlige rør, fjerne hele betonlaget, samt afgrave 100 mm af det kapillarbrydende lag. Herudover skal fundamenter og skillevægge understøbes.

Udgifterne til disse arbejder vil andrage som minimum 121.250 kr., formentlig væsentligt mere. Vi henviser her til kalkulationen i bilag …

Kravet om efterisolering i BR 10 gælder kun, hvis det i det konkrete tilfælde er rentabelt at efterisolere, se bilag …

En rentabilitetsberegning på grundlag af den formel, der skal anvendes herved, viser et resultat på 0,17 og ligger således langt fra kravet om, at det skal være minimum 1,33. Vi henviser til vedlagte rentabilitetsberegning, bilag …, med tilhørende beregning af U-værdier, bilag … samt uddrag af Sundolitts produktblad med angivelse af produkttykkelse og tilhørende U-værdier, bilag ...

Udgiften til opfyldelse af BR 10 vil således ikke være rentabel, og vi må derfor afvise, at forsikringstageren har krav herpå i medfør af punkt 8.4, idet der ikke er tale om et lovliggørelseskrav.

Afslutningsvis skal vi pointere, at der i forbindelse med skadeudbedringen er sket en væsentlig forbedring af ejendommens isoleringsgrad, idet der som anført er lagt 100 mm Sundolitt under rørene til erstatning for de 50 mm sammentrykket stenuld, der var forud for skaden, ligesom hovedforsyningsledningerne er lagt i rørskåle."

Hertil har klageren i brev modtaget af nævnet den 29/1 2013 bemærket:

"**Rørisolering**

Det er korrekt at hovedforsyningsledningen til brugsvarmtvandsinstallationen er lagt i rør-i-rør i isolerede rørskåle, det skal dog anføres at alle de oprindelige brugsvandsrør er udskiftet med pex-rør i rør-i-rør, til installationerne i hele den skadede del af bygningen. Hovedforsyningslinien er ført frem til køkkenet og her er etableret en shunt med videre rørføring til det enkelte tapsted. Det har heller ikke været bestridt at denne brugsvandsinstallation er udført korrekt.

1)
Dette er dog ikke tilfældet for installationen til radiatorerne, hvor den oprindelige hovedforsyningslinie i den beskadigede del af huset helt fjernet og der er lavet rør-i-rør installation, til den enkelte radiator fra shunt i kælderen (punkt til punkt), og ikke en installation med en hovedfordelingsledning. Disse punkt til punkt ledninger er lagt uden nogen form for teknisk isolering i rør-i-rør direkte mod terrændæk, med 10 cm. Flamingoisolering hen over. Dvs. at rørene er lagt uden for klimaafskærmningens isolering, og man derfor i arbejdets udførsel ikke har forsøgt at begrænse varmetabet til et minimum, dette følger således ikke kravene i DS254 KAP 2.1.3, hvor det hedder, at 'alle dele af installationerne skal isoleres, dog ikke hvor den kan skade eller forringe installationens holdbarhed, eller hvor det af sikkerhedsmæssige årsager er utilladeligt, samt hvor isoleringen vil være til væsentlig gene under driften'.

2)
Det er muligt at den samlede udførsel af isoleringen ikke er ringere end den oprindelige, men dette frigør ikke modparten for at lovliggørelse jf. kravene i BR2010 7.4.2 stk. 2. alternativt 7.4.2 stk. 3,om at varmetab skal minimeres mest muligt, hvis kravene i 7.4.2 stk. 2 ikke kan opfyldes pga. bygningstekniske forhold , og her vil undtagelsesbestemmelserne i 7.4.2 stk. 3 eller 7.4.1 stk. 3 omkring fugt, under ingen omstændighed kunne gøres gældende, da rørende ligger inden for fugtspærren. Omkostningen til teknisk isolering af rørføring i gulvet til radiatorerne i materialeudgifter ville udgøre ca. 2500 kr. for 68 Ibm 20mm rockwool isoleringsrørskåle, http://www.primavvs.dk/shop/rockwool-universal-roerskaal-30071c1.html og jf. rockwools rentabilitetsberegningsværktøj ROCKTEC, vil tilbagebetalingstiden være max 12 måneder.

Følgende forudsætninger for rentabilitetsberegning for teknisk isolering er anvendt:
Fremløbstemperaturen til radiatorerne er sat til 35 grader og rumtemperaturen til 5 grader, antal timer der opvarmes til 3600 årligt og kwh prisen til 1 kr. antal meter 68 og der er anvendt plastrør med emissionstal uisoleret på 0,8 En fremløbstemperatur på 35 grader er dog sat meget lavt, ligeledes Kvh pris, den forventede levetid af isoleringen er 20 år.

Der [er] ikke er nogen form for byggetekniske forhold, som er til hindring for at der kunne være gennemført teknisk isolering, da der var rigelig med plads til rørføringen kunne udføres således at varmetab fra gulv og terrændæk kunne nedbringes mest muligt jf. kravene i 7.4.2 stk. 2, og rentabilitetsberegning at teknisk isolering viser med sikkerhed at dette er rentabelt.

Selv hvis der ses bort fra kravene i BR2010, burde kravene i DS254 være opfyldt til den tekniske isolering af de varmeførende rør til radiatorerne. Da der er tale om almindelig byggepraksis i dag.

Alternativt må modparten fremlægge en rentabilitetsberegning, som viser at dette ikke ville være rentabelt, men jeg vil dog mene at en lovliggørelse af isoleringen i gulvet vil kræve denne minimums- enkeltforanstaltning uanset rentabilitet, da hele gulvet og alle rørinstallationer som har med husets centralvarmesystem og brugsvand at gøre er udskiftet i den del af huset, hvor der ikke er kælder under, og derfor er omfattet af BR2010 7.1 stk. 4. og derfor som minimum også undtagelsesbestemmelsen for BR2010 7.4.2 stk. 3 jf. vejledning fra Energistyrelsen.

Opfyldelse af Bygningsreglementet 2010s 7.4.2 krav til isolering under gulv.

Med hensyn til de skønnede forudsætninger, som er lagt til grund i modpartens rentabilitetsberegning i forbindelse med opfyldelsen af kravene i BR2010 7.4.2 omkring klimaafskærm-

ning i gulvkonstruktionen, er der her tale om generelle forudsætninger, som bunder på et skøn, som helt klart ikke tager hensyn til huset faktiske konstruktion og en ordentlig byggeteknisk gennemgang af huset inden arbejdet er igangsat.

Det skal dog straks fastslås at modparten i sin svarskrivelse ikke har godtgjort, at det var, byggeteknisk forhold som umuliggjorde at udføre isoleringsarbejdet jf. BR2010 7.4.2's bestemmelser omkring klimaafskærmning i gulv, men deres hovedpåstand er, at de har fundet yderligere isolering urentabel, i forhold til de antagelser de har lagt til grund i deres rentabilitetsberegning, hvilket modparten mener, skulle frigøre dem fra at opfylde lovliggørelseskravene i 7.4.2 til klimaafskærmning fra gulvkonstruktionen, ved udskiftning af bygningsdelen. Jeg er uenig i denne påstand. Jeg vil modsætningsvis anfører, at der er tale om udskiftning af en hel bygningsdel, som er fortaget, da hele gulvet er udskiftet i den del af bygningen som der ikke er kælder under, og at det derfor er kravene omkring minimumsisolering i BR2010 7.4.1 stk. 4 og 7.4.2 stk 2. som skal lægges til grund, uanset rentabilitet.

3)
Det skal samtidigt anføres at samtlige brugsvands- gulv- og centralvarmerør blev fjernet i forbindelse med den gennemførte renovering, med undtagelse af to 1" rør som var etableret fra centralvarmeanlæg i kælderen til svømmebassinets varmeforsyning i garagen, rørene var ikke i brug, og var tømt for vand, for at sikre mod frostsprængninger om vinteren, på daværende tidspunkt,. De to bibeholdte rør var helt frilagt i forbindelse med den gennemførte løsning, og ligger nu i flamingolaget, uden isoleringsrørskåle i gulvet.

Såfremt at modparten mener at det ville være nødvendigt at fjerne og udskifte disse to sidste rør i forbindelse med opfyldelse af kravene i BR2010 7.4.2, burde disse nok ligeledes have været udskiftet eller fjernet i forbindelse med den løsning, som er gennemført.

Det skal bemærkes at rørene skal ibrugtages igen i forbindelse med etablering af nyt fastbrændselsvarmeanlæg i garagen, som afventer skorstensfejer godkendelse.

Husets konstruktion

Husets gulvniveau er hævet med 1,2 m i forhold til oprindeligt terrænniveau i den del af bygningen, som skulle renoveres i forbindelse med skaden.
Inden for murene, er der lavet opfyldning med kapillarbrydende materiale efter at stikledninger og kloakinstallationerne er lagt i oprindeligt terrænniveau og herefter ført ind i kælderen eller ført op til gulvplan, for at holde stuegulvene i et plan i hele huset, på en skrånende grund, med kælder i den resterende del af huset.

Fundament er derfor meget dybt i denne del af huset, da der på den ene side af huset er anlagt en dyb swimmingpool i forbindelse med opførslen af huset, og på to sider blotlagt murværk/fundament fra oprindeligt terrænniveau op til gulvniveau, langs noget af muren er der efterfølgende fyldt op i 1 m højde, til en gangsti langs huset, fundamentet er sat i forhold til oprindeligt terrænniveau. På den sidste side af det renoverede areal er der kælder.

De indvendige skillevægge er ligeledes ført ned under det niveau, som der skal graves ud til, når der skal udføres isolering iht. BR2010 7.4.2. stk. 2. Der er derfor intet behov for understøttelse af fundament eller mure, i forbindelse med yderligere udgravning inde i bygningen.
Dette er konstateret i forbindelse med renovering af badeværelse, som blev gennemført sideløbende og efterfølgende pga. renoveringen af resten af denne del af huset, for at sikre at rørføringerne ikke skulle have skjulte samlinger under gulv. Denne renovering er gennemført

af mig selv. (Se tegning tidligere fremsendt, som er udfærdiget af forsikringsselskabet, hvor det er angivet at jeg selv står for denne del af renoveringen).

I badeværelset er der lagt isolering under det nye gulv i henhold til. BR2010 7.4.2's krav til klimaafskærmning i terrændæk og gulve, uden at komme i konflikt med det kapillarbrydende lags minimumstykkelse, for at sikring fugtisoleringen og uden at der skulle foretages understøttelse af skillevægge og da slet ikke fundament.

Der findes således ikke nogen byggetekniske forhold ved huset, som gjorde at forsikringsselskabets håndværkere relativt ubesværet kunne have fjernet de yderligere 6-10 m2 kapillarbrydende lag/betondæk, og erstattet dette med isolering. Arbejdets generelle udførsel bar dog præg af manglende byggeledelse og bygningskonstruktørmæssige færdigheder, hos dem som have ansvaret for udførslen.

Der er således intet der taler for at omkostningerne ved en lovliggørelse af isoleringen var løbet op i over 120.000 kr, som modparten hævder, hvis der var vist rettidigt omhu, og arbejdet var tilrettelagt korrekt, ved at det yderligere materiale var opgravet og bortkørt inden, at håndværkerne begyndte at lave nye rørinstallationer, isolering og gulv. Arbejdet med fjernelse af selve betongulvet tog blot 2 dage for 2 mand.

Modparten angiver selv i sin svarskrivelse, at de bygger deres forudsætninger omkring gulvkonstruktionen mv. på et skøn, uden at have kontrolleret de faktiske forhold inden de lod håndværkerne påbegyndte arbejdet.

Husets specielle konstruktion gør selvsagt at rentabilitetsberegningen er ukorrekt, da den bygger på forkerte forudsætninger. En rentabilitetsberegning foretaget ud fra de korrekte forudsætninger ville sandsynligvis vise at den yderligere isolering af gulvet er rentabel.
Dette faktum er dog ikke særligt væsentligt, da jeg ikke mener at udfaldet af en rentabilitetsberegning i sig selv kan lægges til grund for ikke at gennemfører lovliggørelse af isoleringen jf. den kommenterede vejledning til BR2010 7.4.2 fra Energistyrelsen http://www.bygningsreglementet.dk/br10 02 id118/0/42, (bilag ...). Da der var tale om at hele bygningsdele blev udskiftet hele gulvet og hele rørinstallationen af brugsvand og centralvarme / gulvvarme i den del af huset hvor det ikke er anlagt kælder nedenunder er udskiftet.
Således mener jeg , at alene byggetekniske forhold kan være til hindring for at bestemmelserne omkring klimaafskærmning i gulvkonstruktioner jf. BR2010 7.4.2 stk. 2 ikke kan opfyldes, men ikke rentabiliteten, jf. vejledningen.

Modparten har selv angivet i sin svarskrivelse, at det med de skønnede forudsætninger de har lagt til grund, er muligt at gennemfører en lovliggørelse jf. kravene i 7.4.2 stk. 2, men afstod fra at gøre dette, da de finder at det ikke er rentabelt, jf. deres egen beregning.
Jeg finder derfor alene ud fra dette faktum, at der er grundlag for at lovliggørelse skulle være gennemført i forbindelse med renoveringen efter skaden, da rentabiliteten i forbindelse med lovliggørelse af isoleringen i gulvkonstruktioner ikke er en saglig påstand jf. Energistyrelsens vejledning til BR2010, for at undlade at gennemfører lovliggørelse af klimaafskærmning jf. kravene i BR2010 7.4.2 stk. 2. da hele bygningsdele blev udskiftet.

Konklusion

Jeg finder fortsat ikke at modparten har opfyldt kravene til lovliggørelse af isolering, jf. BR2010 7.4.2 stk. 2 alternativt kravene i 7.4.2 stk. 3.
Primært påstand er at modparten ikke kan lægge en rentabilitetsberegning til grund for fravigelse af lovliggørelse jf. BR2010 7.4.2 stk. 2

Subsidiær påstand modparten ikke har heller ikke gennemført de nødvendige minimumsforanstaltninger i undtagelsesbestemmelserne i BR2010 7.4.2 stk. 3. for at minimere energitabet fra bygningsdelene Tertiært påstand, at hvis modpartens rentabilitetsberegning skal ligge til grund for krav om lovliggørelse af klimaafskærmning i gulvkonstruktionen, er denne lavet ud fra nogen forkerte forudsætninger, som gør at lovliggørelse går fra at være rentabelt til at være urentabelt, hvis beregningen var lavet ud fra de faktiske forhold, skulle minimumskravene til isolering af gulvkonstruktionen i BR2010 7.4.2. stk. 2 være opfyldt for lovliggørelse.

Krav er fortsat at arbejdet lovliggøres."

Herefter har selskabet i brev af 4/3 2013 til nævnet anført:

"Ad 1. Rørføring ved radiator

Vi skal præcisere, at der alene findes 1 radiator i de rum, der er berørt af skaden - det er en radiator, der befinder sig i alrummet - se vedlagte foto [bilag …]. Det er ligeledes eneste 'punkt-til-punkt' varmeinstallation, der er udført som rør-i-rør.

Det omhandlede rør til denne radiator har en længde på 1½ - 2 meter. Røret er isoleret med flamingoklodser i stedet for med en rørskål. Dette skyldes, at det af hensyn til betonstøbningen ikke var muligt at montere en blød og deformerbar rørskål på denne strækning langs en randzone, hvor gulvbelastning typisk er større end midt på et gulv.

For så vidt angår forsikringstagerens henvisning til DS 254, 2.1.3, eksisterer der ikke en sådan, og vi antager derfor, at der menes DS 452 - Termisk isolering af tekniske installationer.

I DS 452 (samt i BR1 0 8.1, stk. 9) er anført, at installationer skal udføres, så unødvendigt varmeforbrug undgås.

Vi skal endnu engang pointere, at der forud for skaden ikke forefandtes nogen som helst isolering af dette rør, og at der således er opnået en forbedring ved den udførte reparation.

Endvidere fastholdes, at et eventuelt minimalt varmetab under alle omstændigheder kommer bygningen til gavn i form af varmetilførsel.

Ad 2 Rentabilitetsberegning

Indledningsvis skal vi pointere, at kun 'trædeflader' skal de- og remonteres som følge den dækningsberettigede skade. Den bærende konstruktion er ikke skadet og kræver ikke renoverende tiltag. Allerede af denne årsag har forsikringstageren ikke krav på en forbedring af hele fundamentskonstruktionen. Yderligere kan vi tilføje, at selv om den bærende konstruktion havde været skaderamt, ville retablering falde udenfor byggelovens område, se bilag …

Herudover fastholder vi, at det i øvrigt ikke ville være rentabelt, at foretage en isolering svarende til BR 2010. Det fremgår med al tydelighed af BR1 0 samt fortolkning heraf i SBI-anvisning 230, at energibesparende foranstaltninger kun udføres, når foranstaltningen er økonomisk rentabel. Vi henviser til bilag …

Vi har ved vores rentabilitetsberegning anlagt en særdeles forsigtig vurdering af omkostningerne. Det kan tilføjes, at for at komme under de 1,33, der udgør kriteriet for, hvornår en udgift er rentabel, skal denne holdes under 15.500 kr. Alene udgifterne til ophugning og bortskaffelse af selve betondækket ville i sig selv overstige 15.500 kr.

Hertil kommer, at betondækket fungerer som understøtning af vægside mod svømmebassin. Ved midlertidig fjernelse af betondæk, risikerer husfacade at kollapse, hvorfor der skal udføres omfattende, midlertidig afstivning. Denne omkostning er ikke medtaget i vores konservative vurdering af omkostningerne.

Endvidere skal vi i relation til behovet for understøbning af skillevægge bemærke, at de indvendige vægge ikke er ført ned til samme fundamentsunderkant som facademure, jf. vedlagte plantegning [bilag …] Dette medfører i sagens natur, at der skal understøbes under alle indvendige skillevægge. Denne omkostning er heller ikke indeholdt i vores omkostningsvurdering.

Ad 3. Udskiftning af centralvarmerør

Det skal præciseres, at de to omtalte rør ikke var skaderamt, og at de i øvrigt ikke var i brug forud for skaden..

I forbindelse med udbedringen af skaden på gulvvarmesystemet tilbød vi forsikringstageren at udskifte de pågældende rør, hvilket han imidlertid ikke ønskede. Han gav udtryk for, at han ikke vidste, om de skulle bruges fremover.

Vi har i forbindelse med skadeudbedringen hævet rørene og lagt flamingo nedenunder.

Også her har forsikringstageren således opnået en forbedring i forhold til tilstanden før skaden."

Klageren har i brev af 10/3 2013 til nævnet anført:

"1)
Modparten lægger den manglende tekniske isolering, til grund, at der kun var en radiator punkt til punkt rør forbindelse i køkkenalrummet, og at det grundet rørets placering i randen af gulvet og længde ikke var muligt at isolerer det med rørskål.

2)
Dette er ukorrekt, der var i alt 5 skadesramte radiatorer, 1 på badeværelse, 1 i hvert værelse og 1 i køkkenalrummet/Spisestuen, hvor selskabet har etableret nye punkt til punkt rørforbindelse fra fordeler shunt i kælderen, det er således muligt at se en 5 fordeler shunt, til radiatorerne, og en 4 fordeler shunt til gulvvarme på medsendte billeder, som anvendes parallelt til opvarmning af køkkenalrum og badeværelse. Det kan endvidere ses af medsendte billeder, at alle disse rør er ført fra shunt, uden nogen form for teknisk isolering. På forsikringsselskabets billeder, er der lagt isolering og sort plastik hen over rørene, så de ikke kan ses, men ud fra føringen af den sorte plastic samt vedlagte billeder, er det dog tydeligt at disse rør ikke er lagt i randen af gulvet. De varmeførende rør til radiatorerne er lagt direkte mod betondækket og er fastgjort til dette med metalbånd, og er således ikke hævet op over isoleringen, men denne er enten lagt over eller ved siden af rørene.

3)
Mht. til den fremsendte plantegning fra forsikringsselskabet, så er den nedfotograferet i en sådan grad, at det ikke er muligt, at se at indervæggene ikke er sat på betondækket, men er ført under dette, med eget fundament. Derfor er kopi af originalplantegningen i originalt format vedhæftet. Hvoraf det tydeligt fremgår, hvor dybt murene er sat i forhold til det underste betondæk, samt at de er sat med eget fundament. Der er derfor ikke noget til hinder for at fjerne

betondækket, som hævdet i modpartens sagsargumentation. Da betondækket er lagt, efter at indervæggenes fundament støbt og indervæggene er således sat oven på eget fundament og ikke oven på betondækket som hævdet.

At det skulle være nødvendigt at foretage særlig afstivning på den side, hvor der er svømmebassin lyder noget underligt, da standardprocedure er at man sænker vandstanden tilsvarende i bassinet når man foretager nedgravning langs bassinkanten, som det fremgår af plantegningen, er fundamentet ført ned under bunden på bassinet, og tilmed er fundamentet yderligere forstærket i forhold til et normalt fundament, for den pågældende murtykkelse.

4)
Alternativt til at grave yderligere ud, kunne selskabet have anvendt et andet isoleringsmateriale, med en højere isoleringsevne som f.eks. Polyuretanskum (PUR) i stedet for EPS plader (flamingo), og omkostningen herved havde ikke oversteget 15.500 kr. i meromkostningen, som selskabet har sat som kriterium for rentabilitet. da arbejdstiden ved udlægning af PUR isoleringsskum er lavere end ved tilskæring og udlægning af EPS plader."

Selskabet har i brev af 18/4 2013 til nævnet anført:

"Ad 1.

I forsikringstagerens ejendom i dag findes kun en radiator som har været berørt af selve skaden. Det er korrekt at ejendommen tidligere havde radiatorer i flere rum. Disse radiatorer er imidlertid sløjfet efter skriftlig aftale med forsikringstageren, idet han ønskede selv at etablere gulvvarme og dertilhørende gulvvarmekonstruktion i øvrige rum. Hvordan gulvvarmekonstruktion og tilslutning er udført i øvrige rum, er forsikringstagerens ansvar og vedrører på ingen måde nærværende skadesag. Vi vedlægger som **bilag ...** fotos af forsikringstagerens installationer i disse rum.

Ad 2.

Indledningsvis skal vi bemærke, at dette punkt ikke synes at være bragt på banen af forsikringstageren før nu.

Det er korrekt, at der i forbindelse med tilslutning til gulvvarmeflader i øvrige rum - som forsikringstager selv skulle udføre - er trukket 'punkt-til-punkt' tilslutninger fra fordelerrør/blanderør i kælderen - se forsikringstagers fotos, her vedlagt uddrag som **bilag ...**

Forsikringstager anfører implicit, at rør fra shunt/blanderør burde have været isoleret. Hertil må vi henvise til såkaldte respektafstande for teknisk rørisolering. Indledningsvis fastholder vi, at der ikke findes eksplicitte krav til rørisolering i og omkring shunts og blanderør. Jf. DS 1102 angives et krav om min. 50 mm afstand (respektafstand) mellem færdigisolerede rør af hensyn til montagen. Selv i nyopførte bygninger er der ikke altid afsat den fornødne plads, og i ældre bygninger med installationer udført i flere omgange kan det være umuligt overhovedet at få plads til isoleringen, selv om man ser bort fra minimumsafstanden (respektafstanden) på 50 mm.

Som det tydeligt fremgår af forsikringstagers billeder fremsendt med brevet af 10. marts samt af foto vedlagt som **bilag ...,** er der end ikke 50 mm mellem rørene, hvorfor en rør-isolering er umulig med ovenstående retningslinjer fra DS 1102.

I øvrigt er hele formålet med 'rør-i-rør' installationer ved tilslutningspunkter netop, at vand ved lækage i inderrøret, ikke løber ud i konstruktionen, men løber i selve trækrøret, således at en eventuel lækage kan opdages i god tid og reparation kan finde sted uden større følgeskader. Denne mulighed bortfalder, såfremt hele 'installationsknudepunktet' ved shunt og fordelerrør/blanderør isoleres.

Vi må således afvise, at forsikringstageren har krav på at få foretaget isolering omkring shunts og blanderør.

Forsikringstager anfører endvidere, at alle varmeførende rør er lagt direkte på betongulv og overdækket med sort plast.

Vi skal for en ordens skyld præcisere, at der ikke er tale om plastik, men om pap. Det er korrekt, at varmeførende rør er overdækket med pap. Dette skyldes, at rørbundtet holdes beskyttet mod cementvælling under udstøbning og er helt almindelig praksis.

Det er endvidere korrekt, at alle varmeførende rør i opføringspunktet fra kælderen ligger meget tæt og uden meget isolering under. Det er - som anført ovenfor - fysisk umuligt at isolere samtlige rør i dette bundt lige i knudepunktet pga. pladsmangel. Den udførende håndværker fastholder imidlertid, at rør længere inde i stue er fordelt ud, og alle steder ligger på isolering under den sorte pap. Forsikringstageren har da heller ikke dokumenteret at dette ikke er tilfældet. Vi vedlægger som **bilag …** et foto, der viser hvordan rørene er ført fra opføringspunktet op gennem etageadskillelsen og herefter fordelt. Endvidere henviser vi til Bilag …, der viser ledningernes videre forløb i rummet.

Vi skal endnu engang pointere, at der forud for skaden ikke forefandtes nogen som helst isolering af fordelingsrør løbende på langs under stuegulv, og at der således er opnået en forbedring ved den udførte reparation. Endvidere fastholdes, at et eventuelt minimalt varmetab fra opføringspunktet mellem kælder og stue under alle omstændigheder kommer bygningen til gavn i form af varmetilførsel.

Vi fastholder, at DS 452 (samt i BR1 0 8.1, stk. 9) er overholdt, således at installationer i opføringspunktet fra kælderen er udført, så unødvendigt varmeforbrug undgås.

Afslutningsvis skal vi bemærke, at der er tale om en strækning på maksimalt 1 meter.

Ad 3

Indledningsvis skal vi igen pointere, at kun 'trædeflader' skal de- og remonteres som følge den dækningsberettigede skade.

Den bærende gulvkonstruktion er ikke skadet og kræver ikke renoverende tiltag. Allerede af denne årsag har forsikringstageren ikke krav på en forbedring af hele fundamentskonstruktionen. Yderligere kan vi tilføje, at selv om den bærende konstruktion havde været skaderamt, ville retablering falde udenfor byggelovens område, se tidligere fremsendte bilag …

Herudover fastholder vi, at det i øvrigt ikke ville være rentabelt, at foretage en isolering svarende til BR 2010. Det fremgår med al tydelighed af BRIO samt fortolkning heraf i SBI-anvisning 230, at energibesparende foranstaltninger kun udføres, når foranstaltningen er økonomisk rentabel. Vi henviser til tidligere fremsendte bilag …

Som anført i vores brev af 04.03. har vi ved vores rentabilitetsberegning anlagt en særdeles forsigtig vurdering af omkostningerne, og alene udgifterne til ophugning og bortskaffelse af selve betondækket ville overstige 15.500 kr., hvorved udgiften ikke ville være rentabel.

Forsikringstagers henvisning til placering af fundamentunderkant for indervægge er således irrelevant.

Dog fastholdes, at det tydeligt fremgår på forsikringstagers medsendte tegning, Snit C-C, at kote på overkant færdigt gulv er 37,25. Såfremt en opgradering af gulvkonstruktionen til nugældende krav skulle finde sted, skulle der afgraves 400 mm som minimum jf. tidligere fremsendte bilag G. Hertil er der ikke tillagt udgravning og udlægning for et eventuelt grusafretningslag under Sundolitt.

For så vidt angår en udgravningskote, ville denne maksimalt være beliggende i kote 36,85, hvilket vi på baggrund af husets tegningsmateriale vurderer, er under fundamentunderkant på skillevægge.

Erfaringsmæssigt ved vi også, at tegningsmateriale på ældre huse viser én ting, og at udførte konstruktioner af og til ikke er udført som projekteret.

Det er således ikke korrekt når forsikringstager hævder, uden yderligere dokumentation, at betondækket blot kunne bortskaffes uden andre tiltag.

Forsikringstagers henvisning til standardprocedure om tømning af bassin er for os ukendt, men vi tillader os at stille os tvivlende overfor dette udsagn, idet kun væggen mellem bassin og den oprindeligt byggede ejendom viser en tykkere mur/fundament end vanligt. Under den inddragede del til husareal (midt i bygningen) vises ikke et forstærket fundament!

Ydermere må vi fastholde, at diskussionen er irrelevant al den stund at kun 'trædeflader' skal de- og remonteres som følge den dækningsberettigede skade.

Herudover fastholder vi, at det i øvrigt ikke ville være rentabelt, at foretage en isolering svarende til BR 2010.

Ad 4

Vi må indledningsvis fastholde at vi ved skadeudbedring ikke er forpligtiget til at anvende andre materialer end gængse isoleringsmaterialer, og at forsikringstager under alle omstændigheder har opnået en forbedring i forhold til tilstanden før skaden.

Endvidere har vi forhørt os hos fonden BYG - ERFA, hvis hovedformål er at indsamle, bearbejde og formidle byggetekniske erfaringer fra byggeriets praksis. Her kendes ikke til brug af PUR-skum til isolering af gulvkonstruktioner, og metoden må derfor anses som værende komplet ukendt i Dansk Byggeri.

PUR-skum kendes måske bedst fra 1970'erne, hvor PUR skum var en populær metode til at tætne et tag med, hvis vand og sne var begyndt at trænge ind mellem tagstenene. Dog var man på daværende tidspunkt ikke opmærksom på, at PUR skum agerer ligesom en svamp, når det kommer i nærheden af fugt.

12. 83.641

Forsikringstagers kommentarer om tilskæring og udlægning kan vi således ikke tage til efterretning, idet materialet ikke er gængs isoleringsmateriale og ikke særligt egnet til gulvisolering."

Klageren har i brev af 27/4 2013 til nævnet anført:

"1)
Selskabet henviser til, at der skulle være indgået en skriftlig aftale omkring sløjfning af radiatorer og installation af guldvarme ved min foranstaltning på værelserne. Jeg kender ikke denne aftale, og vil derfor gerne bede om at den fremsendes.

2)
Af de bilag … som selskabet har fremsendt som dokumentation, kan man se at rørforbindelsen til radiatorerne er reetableret. Endvidere har jeg vedlagt billeddokumentation af de reetablerede radiatorer på værelser og badeværelse, samt den blandesløjfe, der er etableret for min regning i forbindelse med, at jeg har lavet en helt separat rørføring uden om det skadede betongulvareal til værelserne, til gulvvarme.

3)
Med hensyn til at selskabet hævder at isoleringen skulle være af en bedre stand nu end før skaden, må jeg sætte spørgsmålstegn ved dette, der var lagt isolering mellem terræn og rørføringer før skaden. Selskabet har valgt at lave en løsning hvor at varmeførende rør-i-rør til radiatorerne på værelserne er fastgjort direkte mod betonunderlaget, selv om at isoleringen før måske var en begrænset mængde, så var der dog isolering mellem rør og terræn, den nye løsning vil derfor give et større ledningstab

Jeg stiller ikke krav om at shunt eller rør inden for respektafstanden skal være isoleret, men uden for denne afstand fra shunten, dvs. i det reetablerede betongulv, hvor der var rigelig plads til at rørføringen kunne laves, og isoleres, samt overholde diverse respektafstande mellem rørene.

4)
Med hensyn til de øvrige punkter, har jeg ikke yderligere at tilføje, jeg mener at skadens størrelse var af et sådan omfang at reetableringen falder ind under kategorien hele facader, eller tagflader, da der er tale om at hele gulvarealet i den del af bygningen som ikke har kælder var skadet og blev reetableret.
Jeg mener ikke at selskabet har gjort deres bedste for at finde den isoleringsløsning som opfylder intentionerne og kravene i BR2010 bedst muligt, og har på intet tidspunkt i forløbet haft intention om dette."

Efterfølgende har selskabet i brev af 13/5 2013 til nævnet anført:

"Ad 1.
Vi vedlægger som bilag … kopi af aftalesedler, som tydeligt regulerer forsikringstagers eget ansvar for arbejders udførelse i værelser/rum med varmefordelingsplader.

Om forsikringstager, efter aftalernes indgåelse, har valgt at forsyne værelser med både radiatorvarme og gulvvarme er nærværende sag uvedkommende, idet alle arbejder inkl. isolering af terrændæk er aftalt udført som eget arbejde, hvilket fremgår eksplicit af aftalesedlerne.

Ad 2.

Indledningsvis skal vi bemærke, at dette punkt ikke synes at være bragt på banen af forsikringstageren før nu.

Forsikringstageren anfører, at 'Selskabet valgt at lave en løsning hvor at varmeførende rør-i-rør til radiatorerne på værelserne er fastgjort direkte mod betonunderlaget...'.

Som det fremgår af bilag …, bærer forsikringstager selv ansvar for samtlige varmerørsarbejder inkl. rørisolering af disse samt isolering af terrændæk.

Ad 3.

Det er, som nævnt i vores tidligere indlæg korrekt, at alle varmeførende rør i opføringspunktet fra kælderen ligger meget tæt og uden meget isolering under, idet det er fysisk umuligt at isolere samtlige rør i dette bundt lige i knudepunktet pga. pladsmangel. Den udførende håndværker fastholder imidlertid, at rør længere inde i stuen er fordelt ud, og alle steder ligger på isolering under den sorte pap. Forsikringstageren har da heller ikke dokumenteret at dette ikke er tilfældet. Vi henviser til det som bilag … fremlagte foto, der viser, hvordan rørene er ført fra opføringspunktet op gennem etageadskillelsen og herefter fordelt. Endvidere henviser vi til Bilag …, der viser ledningernes videre forløb i rummet.

Vi skal endnu engang pointere, at der forud for skaden ikke forefandtes nogen som helst isolering af fordelingsrør løbende på langs under stuegulv, og at der således er opnået en forbedring ved den udførte reparation. Endvidere fastholdes, at et eventuelt minimalt varmetab fra opføringspunktet mellem kælder og stue - en strækning på maksimalt 1 meter - under alle omstændigheder kommer bygningen til gavn i form af varmetilførsel.

Vi fastholder, at DS 452 (samt i BRIO 8.1, stk. 9) er overholdt, således at installationer i opføringspunktet fra kælderen er udført, så unødvendigt varmeforbrug undgås.

Ad 4

Indledningsvis skal vi igen pointere, at kun 'trædeflader' skal de- og remonteres som følge den dækningsberettigede skade.

I nærværende sag påpeges, at reparationen samlet set er en stor forbedring i forhold til situationen inden skaden indtraf. Isoleringstykkelsen er i flere rum forøget, og de eksisterende jernrør, der kun var områdevist beskadiget, er helt udskiftet og erstattet af tidssvarende plastikrør.

Herudover skal vi igen pointere, at den bærende gulvkonstruktion ikke er skadet og derfor ikke kræver renoverende tiltag.

Allerede af denne årsag har forsikringstageren ikke krav på en forbedring af hele fundamentskonstruktionen.

Vi henviser i øvrigt til bilag … samt vores tidligere bemærkninger vedrørende rentabilitet."

I forlængelse heraf har klageren i brev af 4/6 2013 til nævnet anført:

"Jf. kopier af de fremsendte aftaler med forsikringen, kan jeg kun vedkende mig at jeg tager ansvaret for eget udført arbejde i forbindelse med at der er lagt gulvvarme på værelserne under trægulve.

Samtidigt må jeg meddele at det er forsikringsselskabets håndværkere som har forestået renoveringen af radiatorerne på værelserne."

Afslutningsvis har selskabet i brev af 12/6 2013 til nævnet anført:

"I kommentar hertil skal vi pointere, at radiatorerne i værelserne ikke var skaderamte og ikke har været en del af den dækningsberettigende skade. Der er som tidligere redegjort for tale om en rørskade i gulv.

Som påpeget i afsnit 1 i vores brev af 13. maj (med henvisning til bilag …) har vi ført centralvarmerør frem til værelser, men ikke deltaget i yderligere arbejder i værelserne."

Nævnet har fået forelagt diverse fotos m.v.

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"**8 Følgeudgifter ved en skade**

…

8.4 Lovliggørelse

Der gives kun erstatning for de udgifter, der går til at istandsætte eller genopføre det beskadigede i samme skikkelse og anvendelse og på nøjagtig samme sted.

I forbindelse med en dækningsberettiget skade betales forøgede byggeudgifter dog, når det gældende bygningsreglement kræver det. Nyere bestemmelser kan nemlig betyde, at bygninger ved større beskadigelser skal repareres eller genopbygges efter de nye bestemmelser. Det kan fx. dreje sig om krav til kraftigere tagkonstruktion, bedre isolering mm.

Udgifter til lovliggørelse er for hver bygning begrænset til 10% af nyværdien, dog max. 1.675.100 kr. (2013).

Forøgede byggeudgifter bliver kun dækket, hvis:

- udgifterne vedrører de dele af bygningen, der gives erstatning for
- det ikke er muligt at opnå dispensation fra de ændrede byggebestemmelser
- bygningens værdiforringelse på grund af slid og ælde ikke overstiger 30% af nyværdien
- istandsættelse eller genopførelse finder sted.

Forsikringen dækker ikke udgifter til lovliggørelse, hvis en lovliggørelse af bygninger var forlangt eller kunne være forlangt inden skaden. Der er heller ikke dækning, hvis udgiften skyldes manglende vedligeholdelse af bygningerne."

15. 83.641

Nævnet udtaler:

Nævnet har gennemgået parternes omfattende partsindlæg og de fremlagte bilag. Efter en samlet bedømmelse af sagens oplysninger finder nævnet det herefter ikke med den fornødne sikkerhed godtgjort af klageren, at han har krav på dækning i videre omfang end allerede tilbudt af selskabet. Nævnet finder således ikke grundlag for at kritisere selskabets afgørelse.

Ovenstående udelukker ikke, at en domstol vil kunne nå til et andet resultat efter en nærmere bevisførelse vedrørende sagens faktiske og retlige forhold.

Med det anførte forbehold

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Svend Bjerg Hansen
Udskriftens rigtighed bekræftes

Kim Sparlund